

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
مرکز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

ANALİZ325
ŞUBAT 2025

SURİYE ORDUSUNU YENİDEN KURMAK: ENTEGRASYON VE İZOLASYON ARASINDA SURİYE'DE MEVCUT SİLAHLI YAPILANMALAR

MUSAB DÖNERTAŞ

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2025

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

1. Basım, Şubat 2025 Ankara

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Sertifika No. : 41963

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Eposta : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı.

Baskı: KD Karton Dijital Matbaacılık Ltd. Şti

Zübeyde Hanım Mah. Koyunlu Han 95/36 Ankara

Telefon: +90 312 341 52 39

Sertifika No.: 44423

“Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir”

SURİYE ORDUSUNU YENİDEN KURMAK: ENTEGRASYON VE İZOLASYON ARASINDA SURİYE'DE MEVCUT SİLAHLI YAPILANMALAR

Yazar Hakkında

■ Musab Dönertaş

Yüksek lisans eğitimini Marmara Üniversitesi Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü Ortadoğu Siyasi Tarihi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde, "Direniş ve Radikalizm Arasında Suriye İç Savaşı'nda Cihâdi Gruplar (2011-2016)" başlıklı tez çalışması ile yüksek onur derecesiyle tamamladı. Hâlihazırda aynı enstitüde doktora eğitimine devam etmektedir. Çalışma alanları, Suriye iç savaşı, devlet dışı silahlı aktörler ve radikalizm konularına odaklanmaktadır. İngilizceyi ileri düzeyde, Arapçayı ise orta düzeyde bilmektedir.

İÇİNDEKİLER

- 3 GİRİŞ
- 5 TARİHî ARKA PLAN
- 7 ASKERî OPERASYONLAR DAİRESİ
- 11 SURİYE MİLLî ORDUSU
- 15 SURİYE ÖZGÜR ORDUSU
- 19 GÜNEY OPERASYONLARI ODASI
- 23 DÜRZİ SİLAHLI GRUPLAR
- 27 SONUÇ

GİRİŞ

Suriye'de iç savaş boyunca rejim karşıtı silahlı grupların çok parçalı yapısı, rejime karşı verilen savaşta her daim askeri muhalefetin kronik sorunlarından biri olmuştur. Yaklaşık 14 yıl süren çatışma süreci boyunca yerel, bölgesel ve uluslararası aktörlerin söz konusu soruna çözüm bulmaya ve silahlı grupları tek bir çatı altında bir araya getirmeye yönelik girişimleri de çoğu zaman sonuç vermemiştir. Hatta bu girişimlerin muhalif grupları birleştirmek bir yana zaman zaman mevcut silahlı gruplar arasında yeni ayrışmalara yol açtığını dahi söylemek mümkündür. Bu çok parçalı yapıya rağmen silahlı muhalefet başkent Şam'a ulaşarak Esad rejimini devirmeye muvaffak olmuş ve Suriye devrimini zafere ulaştırmayı başarmıştır. Ancak ülkedeki rejim son bulmuş ve ortak düşman ortadan kalkmış olsa da rejime karşı savaşan silahlı yapılanmaların varlığı hâlen devam etmektedir. Bu bağlamda Suriye'deki yeni yönetim, iç savaşın miras bıraktığı bu kronikleşmiş soruna çözüm üretme sınnavıyla karşı karşıyadır.

Yeni Suriye yönetimi, iktidarı fiilen devralmasının akabinde ülkedeki mevcut tüm askeri yapılanmaların feshedileceğini ve bu gruplara bağlı savaşçıların Savunma Bakanlığı komutası altında yeniden kurulacak olan ulusal orduya entegre edileceğini açıklamıştır. Zira uzun yıllar süren bir iç savaşın ardından silahlı güçlerin devlet otoritesi altına alınması hem yeni yönetimin ülke toprakları üzerindeki egemenliğinin hem de devletin meşru şiddet kullanma tekelinin yeniden tesis edilmesi açısından varoluşsal önem arz etmektedir. Öyle ki Suriye'de devletin ve rejimin yeniden inşasında kritik önem taşıyan bu konu, ülkede güvenlik ve istikrarın yeniden sağlanabilmesi için en elzem meselelerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, 8 Aralık 2024'te Beşar Esad yönetiminin devrilmesinin ardından Suriye'de varlık gösteren silahlı yapılanmaların yeni dönemde ulusal ordunun kurulmasına ilişkin olarak entegrasyon ve izolasyon arasında benimseyecekleri muhtemel tutumlar üze-

rine odaklanmaktadır. Çalışmada, Suriye'de rejimin devrilmesinin ardından ülkede oluşan mevcut askerî manzaranın bir haritasının çıkarılması ve devrik rejim karşıtı silahlı yapılanmaların Şam'daki yeni yönetime ilişkin yaklaşımlarının ortaya konulması hedeflenmektedir. Mevcut silahlı yapılanmaların nasıl kurulduğu, bileşenleri, etkinlik alanları ve rejimi deviren askerî harekâtındaki rollerinden hareketle, bu grupların yeni Savunma Bakanlığına entegre edilmesi ve yeniden yapılandırılması planlanan Suriye ordusuna yönelik tutumlarının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Ayrıca söz

konusu silahlı yapılanmaların Suriye ordusuna katılımları hâlinde sunacakları muhtemel katkılar ve katılımlarına ilişkin olası zorluklar ele alınmaktadır. Çalışmanın amaç ve hedeflerine ulaşmak maksadıyla silahlı grupların liderlerinin yakın dönemde çeşitli medya kuruluşlarına yaptıkları açıklamalar ve ilişkili oldukları medya kanalları üzerinden paylaşılan beyanatlar kaynak olarak kullanılmıştır. Çalışmanın kapsamı, iç savaş sürecinde rejime karşı mücadeleye yürüten silahlı yapılanmalarla sınırlandırılmış ve SDG/PKK/YPG terör örgütü çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

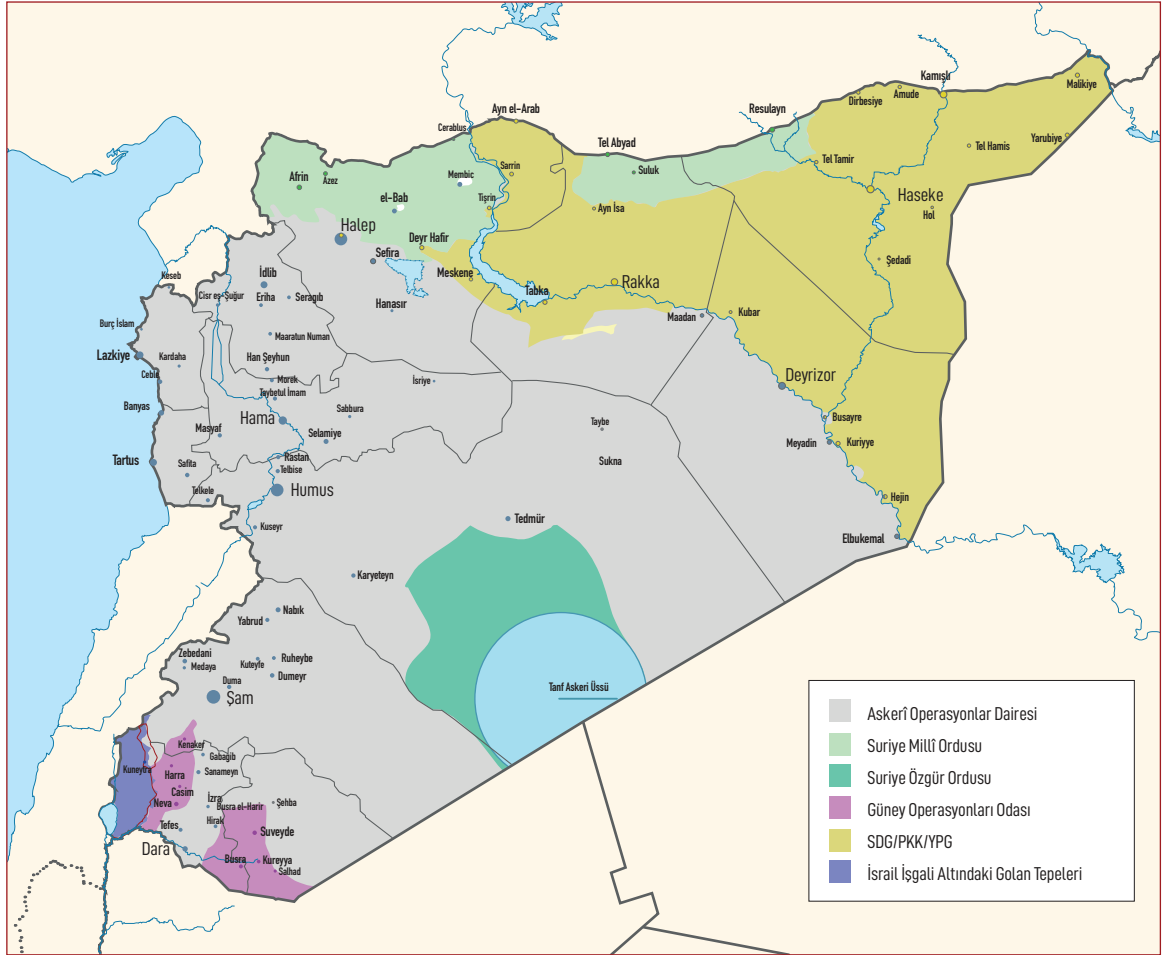
TARİHİ ARKA PLAN

2016'da Halep'te DEAŞ'a karşı Fırat Kalkanı Operasyonu gerçekleştirildi.

2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı boyunca çeşitli ideolojik eğilimlere ve ülkenin geleceğine dair farklı vizyonlara sahip yüzlerce silahlı grup ortaya çıkmıştır. Savaşın ilk yıllarında sayıları 5 bine ulaşan bu silahlı gruplar, "ortak düşman" olarak gördükleri Esad rejimine karşı mücadeleyi sürdürmekle beraber hiçbir zaman tek çatı altında bir araya gelememiş ve etkin bir emir-komuta altında yekpare bir yapı hüviyetine bürünememiştir. Erken dönemde rejim karşıtı silahlı muhalefetin tamamını ifade etmek üzere kullanılan Özgür Suriye Ordusu, 2012'den itibaren bölgesel ve uluslararası güçlerin girişimleriyle yeniden yapılandırılmaya çalışılmışsa da düzenli bir ordu niteliği kazanamamıştır. Silahlı muhalefetin bu çok parçalı yapısı içerisinde ortaya çıkan güç boşluğunu 2013-2014 yıllarında İslami eğilimli muhalifler tarafından kurulan İslami Cephe ittifakı doldurmuştur. Ancak ülkedeki birçok silahlı grubu bir araya getiren bu ittifak da uzun ömürlü olamamıştır. İç ihtilaflar ve bileşen gruplar arasındaki rekabet nedeniyle bir süre sonra fiilen dağılmıştır. Suriye'deki rejim karşıtı gruplar 2015 yılında bu kez Fetih Ordusu adı altında yeni bir iş birliğine giderek ülkenin kuzeyinde

önemli kazanımlar elde etmişlerdir. Lakin kuzeyde kazanılan bu zaferler orta ve uzun vadede diğer cephelerde sürdürülememiş ve sonuç olarak 2016 yılının sonunda Halep'in rejim güçleri tarafından ele geçirilmesinin ardından silahlı muhalefetin tüm mevcut askerî ittifakları çözülmüştür. 2017 yılından başlayarak günümüze dek uzanan yaklaşık yedi yıllık süreçte ise ülkenin çeşitli bölgelerinde yeni güç merkezlerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu güç merkezleri; İdlib ve çevresinde Heyet Tahrir Şam (HTŞ) ve Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne bağlı muhaliflerin ittifakıyla oluşturulan Askerî Operasyonlar Dairesi, ülkenin kuzeyindeki Zeytindalı, Fırat Kalkanı ve Barış Pınarı Harekât Bölgelerinde faaliyet gösteren Suriye Millî Ordusu (SMO), Ürdün sınırındaki Tanf Üssü'nde konuşlanan Suriye Özgür Ordusu, ülkenin güneyinde Dera ve Kuneytra kırsalında etkin Güney Operasyonları Odası ve Süveyde vilayetinde bulunan Dürzi silahlı gruplar olarak sıralanabilir. 27 Kasım 2024'te başlayan ve 8 Aralık 2024'te Şam'ın ele geçirilmesiyle neticelenen Saldırganlığı Caydırma Operasyonu'na katılım sağlayan bu yapılanmaların tamamı mevcut durumda hâlen varlığını sürdürmektedir.

Harita 1: Suriye'de Mevcut Silahlı Yapılanmaların Etkinlik Alanları (Şubat 2025)

ASKERİ OPERASYONLAR DAİRESİ

Askeri Operasyonlar Dairesi, başkent Şam'ın ele geçirilmesiyle neticelenen Saldırganlığı Caydırma Operasyonu'na liderlik etti.

Halep'in Aralık 2016'da rejim güçleri tarafından ele geçirilmesinin ardından Suriye'de silahlı muhalefet büyük oranda İdlib ve çevresinde sıkışmıştır. 2017 yılında ise kuruluşunu ilan eden HTŞ, tesisinin hemen akabinde diğer muhalif grupları güç yoluyla bastırarak İdlib ve çevresinde hâkimiyet kurmuş ve bölgedeki başat askerî güç hâline gelmiştir. Öte yandan, bölgede HTŞ'nin baskısıyla karşı karşıya kalan diğer muhalif gruplar ise Mayıs 2018'de Ulusal Kurtuluş Cephesi (UKC) adıyla yeni bir askerî koalisyonun çatısı altında bir araya gelerek güçlerini muhafaza etmeye çabalamıştır. Söz konusu gelişmelerin ardından İdlib'te ortaya çıkan yeni askerî manzara, HTŞ'nin en baskın güç hâline geldiği ancak UKC'nin de görmezden gelinemez bir güce sahip olduğu yeni bir tabloyu meydana getirmiştir. Askerî alanda kendisine rakip olma potansiyeli taşıyan grupları tamamen sindiren ya da büyük oranda zayıflatan HTŞ ise tamamen muhaliflerin kontrolündeki son bölge olma özelliği taşıyan İdlib'te tüm askerî faaliyetleri tek merkezde birleştirmeye ve tüm silahlı grupları tek bir komuta altında bir araya getirmeye odaklanmıştır. Bu girişimler çerçevesinde, Haziran 2019'da HTŞ ve Ulusal Kurtuluş Cephesi ortaklığıyla

el-Fethu'l-Mubîn Operasyon Odası kurulmuş ve İdlib çevresindeki tüm askerî faaliyetlerin bu ortak komuta merkezinden idare edilmesi konusunda taraflar arasında mutabakata varılmıştır.

El-Fethu'l-Mubin Operasyon Odası, Esad rejimi ve müttefiklerinin Aralık 2019-Mart 2020 arası İdlib'e yönelik gerçekleştirdiği taarruz sırasında komutası altındaki gruplar içerisinde üst düzey koordinasyon sağlamış, bazı bölgeleri kaybetmesine rağmen ortak hareket edildiğinde rejim güçlerine karşı etkili bir mücadele yürütmenin mümkün olduğunu kanıtlamıştır. Ayrıca Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) Şubat 2020'de İdlib'e yönelik başlattığı Bahar Kalkanı Harekâtı sırasında da muhalif güçlerin tek merkezden komuta edilmesi sayesinde operasyonun başarıya ulaşmasını kolaylaştırmıştır. İdlib'teki muhaliflerin ortak hareket tecrübesi doğrultusunda elde edilen bu kısmi başarının ardından söz konusu komuta merkezi Ekim 2020'de yeniden yapılandırılarak Birleşik Askerî Konsey adını almıştır. Yeni oluşturulan konseyin aldığı en önemli karar ise bölgede başka bir askerî grup ya da komuta merkezinin kurulmasının yasaklanması ve bu yönde bir girişimin ortaya çıkması hâlin-

de ortak müdahale edilmesi yönünde bir irade ortaya koymuş olmasıdır.¹ İdlib'teki rejim karşıtı silahlı gruplar tarafından ilk olarak 2019'da el-Fethu'l-Mübîn adı altında oluşturulan, 2020'de Birleşik Askerî Konsey ile yeniden yapılandırılan ortak komuta merkezi, 27 Kasım 2024'te Askerî Operasyonlar Dairesi adını almış ve 8 Aralık'ta başkent Şam'ın ele geçirilmesiyle sonuçlanan "Saldırganlığı Caydırma Operasyonuna" liderlik etmiştir.

Grafik 1: İdlib Merkezli Silahlı Grupların Askerî Entegrasyon Süreci

İdlib'te faaliyet gösteren rejim karşıtı silahlı grupların askerî komuta merkezi olarak ortaya çıkan Askerî Operasyonlar Dairesi, temelde HTŞ ve Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin ittifakına dayanmaktadır. Bu çerçevede oluşumun bileşenleri Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne bağlı Ahrârü's-Şam, Sukûru's-Şam, Ceyşu'n-Nasr, Ceyş İdlibi'l-Hur, Feylâku's-Şam, Hareket Nureddin Zenki ve Ceyşu'l-İzze'nin yanı sıra HTŞ'ye müzahir hareket eden Türkistan İslam Partisi (TİP) ve Ensâru't-Tevhid gruplarından oluşmaktadır. Oluşumda başat aktör HTŞ olmakla beraber Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne bağlı silahlı grupların temsilcileri de komuta kademesine dâhil edilmiştir. Askerî Operasyonlar Dairesi'nin komutasını, HTŞ'nin askerî lideri olan Murhaf Ebu Kasra yürütürken Ahrârü's-Şam liderlerinden Ammar eş-Şeyh ve Ahmed Dalati de kurmay kadro içerisinde yer almaktadır. Askerî Operasyonlar Dairesi liderlerinden Ahmet Dalati, söz konusu oluşum içerisinde 12 grubun bulunduğunu ancak üye gruplar adına değil Daire adına yekpare bir yapı olarak hareket edildiğini, hiçbir üye grubun isminin zikredilmediğini ve bu grupların bayrak ve logolarının kullanılmadığını teyit etmektedir.² Askerî Operasyonlar Dairesi bu yönüyle iç savaş boyunca muhaliflerin kurduğu diğer askerî koalisyonlardan önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Zira daha önce kurulan askerî ittifaklar büyük oranda kâğıt üzerinde kalmış, ittifakların bileşenleri grup aidiyetlerini ve grup içi emir-komuta zincirini büyük oranda muhafaza etmiş ve netice olarak da hiçbir zaman tam anlamıyla yekpare bir yapı hüviyetine bürünememişlerdir. Ancak Askerî Operasyonlar Dairesi'nin bileşenlerinin ise grup kimliklerini önemli ölçüde geri planda tuttukları, üye grupların kendi iç emir-komuta zincirlerini aşan görevlendirmelere boyun eğdikleri ve sonuç olarak tek merkezden idare edilen, disiplinli ve organize bir kurumsal yapının ortaya çıktığı görülmektedir. Sonuç olarak Askerî Operasyonlar Dairesi, iç savaş boyunca muhalifler tarafından kurulan silahlı yapılanmalar arasında en başarılı askerî entegrasyon örneği olarak öne çıkmaktadır.

1 Nitekim Birleşik Askerî Konsey'in kurulmasının ardından İdlib'te el-Kaide bağlantılı Hurraseddin ve Ensâru'l-İslam gibi cihâdi grupların kurduğu "Ve Harridi'l-Müminin" ve "Fesbutu" isimli operasyon odaları güç kullanılarak ortadan kaldırılmış ve bölgede alternatif bir askerî yapılanmanın ortaya çıkmasına izin verilmemiştir.

2 Mahmut Osmanoğlu, "Kim bu silahlı gruplar", *Yeni Şafak*, 6 Aralık 2024.

Tablo 1: Askerî Operasyonlar Dairesi Bileşenleri.

Askerî Operasyonlar Dairesi Bileşenleri	
Grup	Bağlılık
HTŞ	
Türkistan İslam Partisi	
Ensârü't-Tevhid	
Ceyşu'l-İzze	
Ahrâru's-Şam	UKC - SMO
Sukûru's-Şam	UKC - SMO
Feylâku's-Şam	UKC - SMO
Ceyşu'l-Ahrar	UKC - SMO
Ceyşu'n-Nasr	UKC - SMO
Ceyşu'l-İdlibi'l-Hur	UKC - SMO
Fırka Sahiliyye	UKC - SMO

Askerî Operasyonlar Dairesi, 8 Aralık 2024'te başkent Şam'ın ele geçirilmesiyle sonuçlanan askerî harekate önderlik etmenin sağladığı meşruiyet ile yeni Suriye yönetimini oluşturan kadroları doğrudan atamıştır. 29 Ocak 2025'te Şam'da çok sayıda askerî temsilcinin katıldığı, Suriye devriminin zaferinin ilan edildiği konferansı organize ederek geçiş döneminde Ahmed Şara'yı ülkenin cumhurbaşkanı olarak görevlendirmiştir. Ayrıca devrik rejim döneminde yürürlükte olan anayasa askıya alınmış ve Suriye'deki tüm güvenlik servisleri ve askerî kurumlar yeniden yapılandırılmak üzere feshedilmiştir. Askerî Operasyonlar Dairesi'nin, devrimi başarıya ulaştıran askerî yapılanma olarak yeniden inşa edilecek olan Suriye ordusunun da çekirdeğini oluşturması beklenmektedir. Bu çerçevede yapılanmanın askerî komutanlığını yürüten Murhaf Ebu Kasra'nın Suriye Savunma Bakanlığı olarak atanması da söz konusu beklentileri teyit etmektedir. Zafer Konferansını organize eden Askerî Operasyonlar Dairesi'ne bağlı grupların tamamı konferans sırasında kendilerini feshettiklerini ilan etmiş ve Savunma Bakanlığına entegre olmaya hazır olduklarını bildirmişlerdir.³ Mevcut durumda yeni Şam yönetiminin askerî gücü olarak faaliyetlerini sürdüren Askerî Operasyonlar Dairesi, ülkenin kuzeyindeki İdlib-Halep'ten güneydeki Şam'a kadar uzanan hat üzerinde etkilidir. Ayrıca sahil bölgesindeki Lazkiye ve Tartus, Lübnan sınırındaki Humus, Ürdün sınırındaki Dera ve Irak sınırındaki Deyrizor vilayetlerinde otorite kurma çabası devam etmektedir.

Askerî Operasyonlar Dairesi'nin, devrimi başarıya ulaştıran askerî yapılanma olarak yeniden inşa edilecek olan Suriye ordusunun da çekirdeğini oluşturması beklenmektedir.

3 "Syrian Leader Ahmed Al-Sharaa Delivers 'Victory Speech'", MEMRI-The Middle East Media Research Institute, 29 Ocak 2025.

SURİYE MİLLÎ ORDUSU

SMO, daha önce Özgür Suriye Ordusu'na (ÖSO) mensup olan silahlı muhalif grupların 2017 yılının sonunda Türkiye'nin finansman, eğitim ve askerî desteğiyle bir araya getirilmesiyle kurulmuştur.⁴ Toplamda 36 muhalif grubu bünyesinde barındıran SMO, kuruluş aşamasında üç kolordu altında yapılandırılmıştır. 2019 yılında İdlib ve çevresinde faaliyet gösteren Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin de SMO'ya dâhil olmasıyla birlikte SMO'ya bağlı kolorduların sayısı 7'ye ulaşmıştır.⁵ Söz konusu birleşmenin ardından yaklaşık 80 bin kişilik bir güce ulaşan SMO'ya bağlı kuvvetler, İdlib ve çevresine ek olarak Afrin-Cerablus hattındaki Zeytindalı ve Fırat Kalkanı Harekât Bölgelerinde ve Tel Abyad-Resulayn hattındaki Barış Pınarı Harekât Bölgesinde TSK'ya müzahir faaliyet göstermektedir.⁶ Gevşek bir emir-komuta zinciriyle çok sayıda muhalif grubu bünyesinde barındıran SMO içerisinde savaşıcı sayısı

ve etkinlik bakımından Sultan Murat Tümeni, Hamza Tümeni, Sultan Süleyman Şah Tümeni, Cebhe Şamîyye ve Ceyşu'l-İslam grupları öne çıkmaktadır. Bu gruplara ek olarak birçok irili ufaklı muhalif yapılanma da SMO çatısı altında faaliyet göstermektedir.

SMO, yeniden teşkil edilmesi planlanan ulusal orduya katılım konusunda en istekli olan silahlı yapılanmalardan biridir. SMO'nun tüm bileşenleri, Şam'da düzenlenen Zafer Konferansı'na tam kadro katılım sağlamış ve Savunma Bakanlığına entegre olmaya hazır olduklarını beyan etmişlerdir. Ülkedeki silahlı grupların Savunma Bakanlığı çatısı altında birleştirilmesi ve ordunun yeniden yapılandırılması konusunda SMO'nun olumlu bir tutum geliştirmesinde şüphesiz ki Türkiye'nin teşviki belirleyici olmuştur. Konuya ilişkin olarak konuşan Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı

4 "30 rebel groups merge under Interim Govt's banner, form 'The National Army'", *Zaman al-Wasl*, 31 Aralık 2017.

5 "At the request of the Turkish Government, the National Liberation Front merges with the 'National Army' in the form of 4 Corps of the 'Ministry of Defense within the interim Syrian government'" *SOHR*, 4 Ekim 2019.

6 Navvar Şaban, "Suriye Milli Ordusu'nun Geçmişi, Bugünü ve Geleceği", *Al Sharq Strategic Research*, 31 Temmuz 2021.

Hakan Fidan, Suriye'de tek bir meşru devlet organının silah taşıma ve güç kullanma yetkisi olması gerektiğini belirterek "80 binden fazla silahlı unsurun olduğu Türkiye'ye yakın gruplar var. Biz bunlara hiç düşünmeden dedik ki gidin millî orduya katılın, millî ordunun parçası olun ve ülkede bir düzensizlik çıkmasına izin vermeyin. Umarım güneydeki gruplarda, Süveyde ve Dera'da da aynı şey olur." ifadelerini kullanmıştır.⁷ SMO'nun yeni yönetime verdiği destek söylem düzeyinde kalmamış Afrin'in kontrolünün Şam yönetimine bağlı güvenlik güçlerine devredilmesiyle somut bir nitelik kazanmıştır.⁸ Kentin SMO'dan Şam'a devir-teslimi ayrıca Ankara'nın da Suriye'deki yeni yönetime desteğini yansıtmaktadır.

Mevcut durumda SMO, PKK/YPG dışarıda bırakılırsa Şam yönetiminin kontrolü dışında kalan ülkedeki en geniş alanı kontrol etmek ve Askerî Operasyonlar Dairesi dışındaki en önemli silahlı gücü temsil etmektedir. Bu çerçevede SMO'ya bağlı silahlı güçlerin Savunma Bakanlığına entegre edilmesi ve SMO'nun kontrolündeki bölgelerin Şam yönetimine devredilmesi Suriye'deki yeni idarenin hem askerî kapasitesinin artırılması hem de devlet otoritesinin ülkenin diğer bölgelerine yayılması açısından büyük önem taşımakta-

dır. Öte yandan uzunca bir süredir Türkiye'nin desteğiyle PKK/YPG güçlerine karşı mücadele eden SMO'nun önümüzdeki dönemde Suriye ordusuna dâhil olması, Fırat'ın doğusundaki bölgelerin terörden arındırılması ve devlet otoritesinin ülkenin tamamında yeniden tesis edilmesi açısından kritik önem arz etmektedir. Ancak söz konusu entegrasyon sürecinde bölgedeki silahlı grupların yeniden organize edilmesi PKK/YPG'ye karşı mücadelede zafiyete yol açma riski barındırmaktadır. Ayrıca PKK/YPG silah bırakmadan önce SMO'nun Savunma Bakanlığına bağlanması, Şam yönetimi ile PKK/YPG'yi doğrudan çatışan taraflar hâline getirecek ve taraflar arasında hâlen devam eden müzakere sürecini de olumsuz etkileyecektir. Bu risklere ek olarak SMO'nun entegrasyonu ve yetki devri sürecinde başka zorlukların da ortaya çıkması muhtemeldir. SMO'nun parçalı yapısı, bileşen grupların yerel bağları ve geçmişte yaşanan grup içi ihtilaflar gibi hususların çözüme kavuşturulması orduyu yeniden yapılandırma sürecinde zaman alabilir. SMO liderlerinin, Savunma Bakanlığına katılmaya hazır olmalarına rağmen Şam yönetimi tarafından henüz herhangi bir resmî görevlendirme yapılmamış olması bahsedilen zorlukların bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

7 "Dışişleri Bakanı Fidan, Suudi Arabistan merkezli Asharq News'e gündemi değerlendirdi", *Anadolu Ajansı*, 27 Ocak 2025.

8 "The General Security Department forces enter the Afrin area in the Aleppo countryside, to reinforce security, amid a massive welcome from the residents" *SANA*, 6 Şubat 2025.

Tablo 2: Suriye Millî Ordusu Bileşenleri.⁹

Suriye Millî Ordusu Bileşenleri
Sultan Murat Tümeni
Hamza Tümeni
Sultan Süleyman Şah Tümeni
9. Tümen
112. Tugay
Feylâku's-Şam
Livâu's-Şimâl
Muntasır Billah Tümeni
Suvvâru's-Şam
Cebhe Şamiyye
Ceyşu'l-İslam
Melikşah Tümeni
51. Tümen
Livâu's-Selam
Feylâku'l-Mecd
Ceyşu's-Şarkiyye
Ahraru's-Şarkiyye
Fırka Mutasım
20. Tümen
Sukûru's-Şimâl
Liva Semerkand
Fatih Sultan Mehmet Tümeni
Feylâku'r-Rahman
Livâu'l-Vakkas
Ceyşu'n-Nuhbe
Livâu'l-Kâdetu'l-Gazel

SMO'ya bağlı silahlı güçlerin Savunma Bakanlığına entegre edilmesi ve grubun kontrolündeki bölgelerin Şam yönetimine devredilmesi, Suriye'deki yeni idarenin hem askerî kapasitesinin artırılması hem de devlet otoritesinin ülkenin diğer bölgelerine yayılması açısından büyük önem taşımaktadır.

9 "Suriye Millî Ordusu'nda Yeni Birleşmeler Sonucu Oluşan Yapılar", *Suriye Gündemi*, 19 Ekim 2021.

SURİYE ÖZGÜR ORDUSU

Suriye Özgür Ordusu lideri Salim Türki el-Antri, 29 Ocak'ta Şam'da düzenlenen Suriye devriminin zaferinin ilan edildiği konferansın katılımcıları arasındaydı.

Suriye Özgür Ordusu (SÖO) isimli silahlı oluşum, ABD'nin Suriye'de DEAŞ'la mücadele çabaları kapsamında Washington'ın finansman, eğitim ve askeri desteğiyle 2015 yılında kurulmuştur. İlk aşamada Yeni Suriye Ordusu olarak isimlendirilen grubun üyeleri Ürdün'de Pentagon'un eğit-donat programı kapsamında verilen eğitimlerin ardından Suriye'nin doğusunda, Ürdün ve Irak sınırlarının kesişim noktasında bulunan ABD'nin Tanf Askeri Üssü'ne konuşlandırılmışlardır.¹⁰ Başlangıçta Yeni Suriye Ordusu olarak isimlendirilen ABD destekli oluşum, daha sonra Meğaviru's-Sevra adını almış ve Pentagon yetkilileriyle yapılan görüşmelerin ardından 2022 yılında yeniden yapılandırılarak nihayetinde Suriye Özgür Ordusu adı altında faaliyet göstermeye başlamıştır.¹¹ Grubun liderliğini Şubat 2024'ten bu yana Salim Türki el-Antri yürütmektedir.¹²

Suriye Özgür Ordusu, ABD'nin Suriye'de desteklediği en önemli muhalif gruplardan biri olarak DEAŞ karşıtı Uluslararası Koalisyon'un bileşenlerindendir. Suriye'nin Ürdün ve Irak sınırının kesişim noktasında bulunan Tanf Askeri Üssü'nü merkez olarak kullanan grup, Suriye çölünde DEAŞ'a karşı yürütülen operasyonlara aktif katılım sağlamıştır. Suriyeli muhaliflerin 27 Kasım 2024'te Esad rejimi güçlerine karşı başlattığı askeri harekât sırasında Suriye Özgür Ordusu da Şam kırsalında bulunan birçok noktayı ele geçirerek Ürdün sınırındaki Tanf Üssü ile Tedmür arasındaki alanda hâkimiyet sağlamıştır. Suriye çölünde etkinlik kuran grubun daha sonra Şam'a yöneldiği ve Güney Operasyonları Odası ile birlikte başkentte rejim güçlerine karşı savaştığı ifade edilmektedir.¹³ Grubun lideri Salim el-Antri, Esad rejiminin devrilmesinin ardından SÖO'nun kontrol ettiği alanın üç katına çıktığını ifade ederek 55

10 Mohammad Ersan, "Syrian rebel commander: 150 US troops at al-Tanf base", *Al-Monitor*, 1 Haziran 2017.

11 "New decision, Maghaweer AL-Thawrah to change faction's name to "Free Syria" army", *SOHR*, 23 Ekim 2022.

12 "Free Syrian Army in Tanf changes its leaders", *The Syrian Observer*, 1 Mart 2024.

13 Adrian Blomfield, "US 'prepared Syrian rebel group to help topple Bashar al-Assad'", *The Telegraph*, 18 Aralık 2024.

Suriye Özgür Ordusu lideri Salim Türki el-Antri, 29 Ocak'ta Şam'da düzenlenen Zafer Konferansı'na katılmış ve burada yaptığı konuşmada devletin yeniden inşasında askerî gruplar da dâhil olmak üzere tüm güçlerin birleştirilmesinin önemini vurgulamıştır.

kilometrekareden 150 kilometrekareye ulaştığını açıklamıştır.¹⁴ SÖO'nun mevcut durumda Suriye çölündeki yerleşik Arap unsurlardan oluşan yaklaşık 600 savaşçısının bulunduğu tahmin edilmektedir.¹⁵

Suriye Özgür Ordusu lideri Salim Türki el-Antri, 29 Ocak'ta Şam'da düzenlenen Zafer Konferansı'na katılmış ve burada yaptığı konuşmada devletin yeniden inşasında askerî gruplar da dâhil olmak üzere tüm güçlerin birleştirilmesinin önemini vurgulamıştır.¹⁶ SÖO lideri, Savunma Bakanı Murhaf Ebu Kusra ile de birkaç kez bir araya gelmiş ve grubunun bakanlığa entegre olması konusunda olumlu bir tutum içerisinde olduğunu bildirmiştir. Salim el-Antri, 3 Şubat'ta yaptığı son açıklamada ise grubun Suriye Savunma Bakanlığı'na entegre edilmesi için taraflar arasında müzakerelerin hâlen devam ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca SÖO'nun, Savunma Bakanlığı tarafından kendisine verilecek herhangi bir görevi üstlenmeye hazır olduğunu dile getirmiştir.¹⁷ Bununla birlikte el-Antri, ABD güçlerinin Suriye'den çekilmesinin DEAŞ ile mücadelede zafiyete neden olacağını, bu çerçevede Amerikan askerî varlığının

ülkede kalmaya devam etmesi gerektiğini savunmaktadır.¹⁸

ABD destekli Suriye Özgür Ordusu'nun yeni dönemde Suriye Savunma Bakanlığı'na entegre olma ve yeniden yapılandırılması planlanan ulusal orduya dâhil olma konusunda olumlu bir yaklaşım içerisinde olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin olarak şu ana dek taraflardan olumlu açıklamalar yapılmış olsa da müzakerelerin hâlen devam ettiği ifade edilmektedir. Grubun askerî gücünün sayısal olarak az olmasına rağmen ABD'nin eğitim ve teçhizat desteği sayesinde yeni kurulacak orduya önemli katkılar sunabileceği düşünülmektedir. Ayrıca uzun yıllardır Suriye çölünde ve ülkenin Irak-Ürdün sınırındaki kırsal bölgelerinde DEAŞ'e karşı mücadelede kazandıkları tecrübe, Şam yönetiminin orta ve uzun vadede hem DEAŞ hem de PKK/YPG terör örgütleriyle mücadelesinde önemli faydalar sağlayabilir. Öte yandan, grubun ulusal orduya katılım konusunda istekli bir imaj ortaya koymasına karşılık ABD'nin ülkeden çekilmesine karşı çıkması söz konusu entegrasyon sürecini karmaşık bir hâle getirmektedir. Konuya ilişkin olarak zihinlerde

14 Lizzie Porter, "Withdrawal of US support in Syria would be 'nightmare' in fight against ISIS, says commander of allies", *The National*, 23 Ocak 2025.

15 Jane Arraf, "Syria's U.S.-trained opposition fighters wait to learn of their role in a new Syria", *NPR*, 31 Aralık 2024.

16 İdâretu'l-Ameliyâtü'l-Askeriyye, "Kelimetu'l-kâidi'l-askerî Sâlim el-Antri fi mu'temerî i'lân intisâr es-sevratu's-sûriyye", *Telegram*, 29 Ocak 2025.

17 Iran Update, *Institute Study of War (ISW)*, 4 Şubat 2025.

18 Porter, a.g.e.

beliren en önemli soru işareti, ABD'nin askerî olarak ülkeden çekilmediği bir senaryoda, Suriye Özgür Ordusu'nun kurumsal sadakatinin Washington'a mı yoksa Şam'a mı bağlı olacağı meselesidir. Dolayısıyla Suriye Özgür

Ordusu, ulusal orduya katılım konusunda her ne kadar olumlu bir tutum içerisinde olsa da grubun Suriye yönetiminin emri altına girmesinde ABD'nin ülkedeki askerî varlığına ilişkin alacağı kararın belirleyici olacağı söylenebilir.

GÜNEY OPERASYONLARI ODASI

Güney Operasyonları Odası lideri Ahmed el-Avde ile Ahmed Şara arasında 11 Aralık 2024'te başkent Şam'da bir görüşme gerçekleştirildi

Güney Operasyonları Odası (GOO), muhaliflerin Şam'a yönelik gerçekleştirdiği askeri harekât sırasında, 6 Aralık 2024'te kurulmuş olmasına rağmen söz konusu yapılanmanın kökenleri iç savaşın ilk yıllarına dek uzanmaktadır. GOO'yu oluşturan grupların tamamına yakını 2011'den itibaren Suriye'nin güneyindeki Dera, Kuneytra ve Süveyde vilayetlerinde rejime karşı silahlı mücadele yürüten muhalif gruplardan oluşmaktadır. Bu grupların önemli bir kısmı, geçmiş yıllarda ülkenin güneyindeki muhaliflerin en büyük çatı oluşumu olan, ÖSO'ya bağlı Güney Cephesi'nin eski bileşenleridir. Ancak Esad rejimi güçlerinin bölgede ilerlemesinin ardından 2018 yılında Rusya'nın ara buluculuğunda gerçekleştiren uzlaşma anlaşmalarıyla bölgedeki mevcut muhalif yapıları dağıtılmış ve bazı muhalif gruplar ise nispeten özerk birimler olarak resmîyetle rejim ordusuna entegre edilmiştir. Fiilî durumda ise Esad rejimi ve müttefikleri, bölgede hiçbir zaman otoritesini tam olarak tesis edememiş-

tir. 2018 yılında, bazı muhalif grupların Rusya'nın girişimleriyle rejim ordusuna entegre edilmesi sürecinde en öne çıkan isim ise Ahmed el-Avde olmuştur. Uzun yıllar boyunca rejime karşı savaşan Şebâbu's-Sünne grubuna liderlik eden el-Avde, uzlaşma anlaşmalarının ardından 8. Tugay'ın liderliğine getirilmiş ve rejim ordusunun bir parçası hâline gelmiştir. Ancak el-Avde'nin liderlik ettiği 8. Tugay'ın, resmî olarak rejim ordusuna bağlı gözükse de aslında Rusya'nın direktifleriyle hareket ettiğine dair bilgiler bulunmaktadır.¹⁹ Bu doğrultuda Ahmed el-Avde, 2018 yılından itibaren "Rusya'nın Güney Suriye'deki adamı" olarak anılmaya başlanmıştır. Ayrıca Ürdün ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) gibi bölge ülkeleriyle de ilişkileri olduğu öne sürülmektedir.²⁰ Güney Operasyonları Odası'nın liderliğini Ahmed el-Avde yürütürken oluşumun sözcülüğünü ise 8. Tugay komutanlarından Nasim Ebu Ara yapmaktadır.

19 "Suriye'nin güneyindeki Dera'da Rusya'nın ara buluculuğunda yeni ateşkes anlaşması yapıldı", *Anadolu Ajansı*, 1 Eylül 2021.

20 "Ahmad al-Awda – The Power Broker of Southern Syria", *The Syrian Observer*, 5 Şubat 2025.

Güney Operasyonları Odası, Suriye'deki yeni yönetimin ülkedeki tüm silahlı yapılanmaları feshetme ve mevcut yapılanmalara bağlı askerî unsurları bireysel olarak Savunma Bakanlığı çatısı altında birleştirme planına açıktan karşı çıkan ilk yapılanma olma özelliği taşımaktadır.

Güney Operasyon Odası, 6 Aralık 2024'te yayımladığı, "Hedef Şam, Buluşma Yeri Emevi Meydanı" başlıklı ilk bildiriyle kuruluşunu ilan etmiş ve Dera ile Kuneytra'nın yanı sıra Süveyde vilayetindeki Dürzi silahlı gruplardan oluştuğunu açıklamıştır.²¹ Ancak Suriye'nin yeni Savunma Bakanı Murhaf Ebu Kasra, İdlîb'teki Askerî Operasyonlar Dairesi'nin, Esad rejiminin düşmesinden bir yıl önce güneydeki gruplarla irtibat kurduğunu, bu grupların yeniden bir araya getirilmesini organize ettiğini ve rejim güçlerine karşı eş zamanlı ortak bir saldırı başlatmak üzere koordinasyon sağladığını ifade etmiştir.²² Dolayısıyla yapılanmanın kuruluşunun, kuzeydeki muhaliflerin girişimleriyle mümkün olduğu ve oluşumun daha önce organize edildiği anlaşılmaktadır. Ülkenin kuzeyindeki Askerî Operasyon Dairesi ile güneyindeki Güney Operasyonları Odası arasında kurulan irtibat doğrultusunda, Şam'a iki yönden eş zamanlı bir saldırının planlandığı lakin güneydeki güçlerin erken harekete geçerek başkente daha önce ulaştığı bildirilmiştir.²³

GOO sözcüsü, bu erken hamlenin Esad rejimi ile yapılacak olası bir anlaşmayı önlemeye yönelik olduğunu ifade etmektedir.²⁴ Şam'a ilk ulaşan muhalif yapılanma olan Güney Operasyonları Odası ile kuzeyden gelen Askerî Operasyonlar Dairesi'nin başkentte buluşmasının ardından 11 Aralık'ta taraflar arasında Ahmed Şara ve Ahmed el-Avde liderliğinde bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmede taraflar arasındaki koordinasyon ve iş birliğinin artırılmasının yanı sıra askerî çabaların birleştirilmesi meseleleri ele alınmıştır.²⁵ Daha sonra Güney Operasyonları Odası'na bağlı silahlı güçler Şam'dan çekilerek ülkenin güneyindeki üslerine geri dönmüştür. Güney Operasyonları Odası'nın 8. Tugay ve Merkezî Komite olmak üzere iki temel bileşeni bulunmaktadır. Mevcut durumda bu bileşenlerden Merkezî Komite, Dera vilayetinin batı kırsalı ve İsrail işgali altındaki Golan Tepelerine komşu Kuneytra çevresini kontrol ederken diğer bileşen 8. Tugay ise Dera'nın doğu kırsalı ve Süveyde vilayetine komşu alanlarda etkinliğini sürdürmektedir.²⁶

21 "el-lânu an teşkili gurfeti amelliyyâtî'l-cenûbi li'tahrîri Der'a ve't-teveccuhu nehve dimeşk", *National Coalition of Syrian Revolutionary and Opposition Forces*, 6 Aralık 2024.

22 William Christou, "Syrian rebels reveal year-long plot that brought down Assad regime", *The Guardian*, 13 Aralık 2024.

23 William Christou, "'The army just ran away': how Bashar al-Assad lost his brutal grip on Syria", *The Guardian*, 14 Aralık 2024.

24 Abby Sewel, "Southern rebels loom large as Syria's new rulers try to form a national army", *AP*, 22 Ocak 2025.

25 Savtu'l-Âsime, "Ahmed eş-Şer'i bâde likâi kiyâdeti gurfeti amelliyyâtî'l-cenûbi", *Telegram*, 11 Aralık 2024.

26 Mohammed Ersan, "The Prominent Map of Syrian Factions in the South", *Amman.net*, 16 Aralık 2024.

Güney Operasyonları Odası, Suriye'deki yeni yönetimin ülkedeki tüm silahlı yapılanmaları feshetme ve mevcut yapılanmalara bağlı askerî unsurları bireysel olarak Savunma Bakanlığı çatısı altında birleştirme planına açıktan karşı çıkan ilk yapılanma olma özelliği taşımaktadır. 8 Ocak'ta bir medya kuruluşuna röportaj veren GOO Sözcüsü Nasim Ebu Ara, silahlı grupların feshedilmesi fikrine ikna olmadıklarını ifade ederek "mevcut yapılanmaları dağıtmadan, var olan askerî oluşumların kendi iç yapısını koruyarak Savunma Bakanlığına entegre olabileceklerini" açıklamıştır.²⁷ Güney Operasyonları Odası'nın temsilcileri, 29 Ocak'ta başkent Şam'da düzenlenen Suriye devriminin zaferinin ilan edildiği tarihî nitelikteki konferansa da katılmamıştır.²⁸ GOO liderliği yapılanmanın bir bütün olarak feshedilmesi fikrine karşı çıkarken Şam yönetimi ise ittifakın alt bileşenleriyle doğrudan görüşmeler yürütmüştür. Bu çerçevede hâlihazırda Güney Operasyonları Odası'nın çatısı altında faaliyet gösteren yaklaşık 40 yerel silahlı grup ile Savunma Bakanlığına bağlı bir komuta altında birleşme konusunda anlaşma imzalanmıştır.²⁹ Bu gelişmelere rağmen Suriye Savunma Bakanı Murhaf Ebu Kasra 6 Şubat'ta verdiği röportajda, güneydeki grupların lideri Ahmed el-Avde'nin bakanlığa entegre olmayı hâlen reddettiğini bildirmiştir.³⁰ Savunma Bakanı'nın açıklamalarının ardından 11 Şubat'ta yeni bir beyanat yayımlayan Güney Operasyonları Odası liderliği ise daha ılımlı mesajlar vermiş ve "bazı ilkeler çerçevesinde" yeni orduya katılmaya hazır olduklarını ifade etmiştir.³¹

Suriye'deki yeni yönetimin, ülkedeki tüm silahlı yapılanmaları feshederek savaşçıları

tek çatı altında birleştirme çabalarına güneydeki grupların liderliği direniş göstermektedir. Bu grupların yeni kurulacak ulusal orduya dâhil edilmesi, Şam yönetiminin otoritesinin ülkenin güneyinde de tesis edilmesi, İsrail işgali altındaki Golan Tepeleri ile Ürdün'e sınır bölgelerde tam kontrolün sağlanması açısından kritik önem arz etmektedir. Suriye yönetimi, güneydeki grupları ulusal orduya entegre etme girişimleri kapsamında Güney Operasyonları Odası'nı yekpare bir yapı olarak muhatap almak yerine oluşumun çatısı altındaki bileşen gruplarla görüşmeler yürütmekte ve oluşumun lideri Ahmed el-Avde'yi izole etmeye çabalamaktadır. Bu bağlamda Güney Operasyonları Odası sözcüsünün son yayımladığı açıklamada konuya ilişkin daha ılımlı açıklamalarda bulunması ve ulusal orduya katılabileceklerini ifade etmesi söz konusu girişimlerin entegrasyon sürecine olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Öte yandan oluşumun lideri Ahmed el-Avde'nin, sürece ilişkin olarak uzun süredir sessizliğini koruması ve yeni yönetime açıktan destek vermekten kaçınması hâlen ikna olmadığına işaret etmektedir. Muhalif bir komutan olarak uzun yıllar süren iç savaş boyunca bölgede yerel bir iktidar kuran ve bu iktidarı kaybetmemek adına Rusya ve Esad rejimi ile uzlaşmaktan çekinmeyen Ahmed el-Avde'nin Şam'daki yeni otoriteye boyun eğmesi söz konusu yerel hâkimiyetinin sonu anlamına gelmektedir. Ancak Ahmed el-Avde'nin uzun yıllar rejime karşı savaştıktan sonra sahadaki realitenin değişmesiyle birlikte Rusya'nın telkiniyle kâğıt üzerinde dahi olsa Esad rejimi ordusuna katılmış olması, şartlar icbar ettiğinde kurumsal

27 "Fighters in southern Syria reluctant to give up weapons: Spokesman", *AFP*, 8 Ocak 2025.

28 Ahmed Sharawi, "Ahmad al Sharaa's Victory Conference: Syria's new era and an exclusive translation of Sharaa's speech", *Long War Journal*, 30 Ocak 2025.

29 Elliott Brachet, "Syria's new government is grappling with Southern armed factions", *Le Monde*, 11 Ocak 2025.

30 "Syria could allow Russia to keep its bases, new defense minister says", *The Washington Post*, 6 Şubat 2025.

31 "South Syrian groups signal readiness to integrate into new army", *The New Arab*, 11 Şubat 2025.

bağlılığını değiştirebildiğini ve ortaya çıkan yeni duruma hızlıca uyum sağlama becerisini gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca el-Avde'nin muhalif tutumunun ideolojik veya siyasi nedenlerden ziyade kişisel çıkar ilişkilerinden kaynaklanmasının Şam yönetimi açısından sorunun çözümünü kolaylaştıracağı söylenebilir. Lakin el-Avde'nin başta Rusya olmak üzere yabancı ülkelerle olan ilişkisinin niteliği hâlen tam olarak bilinmemektedir. Bu çerçevede güneydeki grupların Şam'ın otoritesi altına girmesi sadece askerî yahut yerel çıkar ilişkileri

leri bağlamında değil üçüncü taraflarla yürütülen çeşitli müzakerelerin sonucuna göre de şekillenebilir. Ahmed el-Avde'nin yerel, bölgesel ve uluslararası bağlantılarına dayanarak muhalif tutumunu sürdürmesi hâlinde ise son seçenek olarak sorunun güç yoluyla çözülmesinin gündeme gelmesi mümkündür. Şam yönetimi bu seçeneği henüz dile getirmemiş olsa da geçmişte Rusya ve Esad rejimi ile iş birliği yapması nedeniyle ülke içindeki itibarını önemli ölçüde yitiren el-Avde'yi tasfiye etmenin zor olmayacağı düşünülmektedir.

Tablo 3: Güney Operasyonları Odası Bileşenleri.

Güney Operasyonları Odası Bileşenleri
8. Tugay
Merkezî Komite
Hareket Ricâlu'l-Kerâme (Dürzi)
Kuvvet Şeyhu'l-Kerâme (Dürzi)
Livâu'l-Cebel (Dürzi)

DÜRZİ SİLAHLI GRUPLAR

Suriye'nin güneyinde Dürzi nüfusun yoğun olarak yaşadığı Süveyde vilayetinde faaliyet gösteren en önemli silahlı yapılanmalar Hareket Ricâlu'l-Kerâme, Kuvvet Şeyhu'l-Kerâme ve Livâu'l-Cebel gruplarından oluşmaktadır. Dürzi silahlı gruplar resmî olarak Güney Operasyonları Odası'nın bileşenleri arasındadır. Ancak bu grupların söz konusu operasyon odasının komutasından ziyade Süveyde'deki Dürzi azınlığın dini liderleri ve şehrin yerel temsilcilerinin etkisi altında hareket ettikleri bilinmektedir. Süveyde'deki en etkili silahlı grup olan Hareket Ricâlu'l-Kerâme, 2014 yılında Şeyh Vahid el-Belus tarafından şehirdeki Dürzi azınlığı korumak amacıyla kurulmuştur. Süreç içerisinde bölgede faaliyet gösteren en güçlü silahlı yapılanmaya dönüşen grubun kurucusunun 2015'te şüpheli bir suikast ile öldürülmesinin ardından liderliği Şeyh Yahya el-Haccar üstlenmiştir. İç savaş boyunca tarafsız bir tutum izlemeye büyük özen gösteren Ricâlu'l-Kerâme, muhalif yapılanmalara katılmamakla beraber Esad rejimi ile de mesafeli ilişkiler geliştirmiştir. Ancak grubun son yıllar-

da Esad rejimi karşıtı bir tutum benimsemeye başladığı gözlemlenmiştir. Ricâlu'l-Kerâme grubu, muhaliflerin rejime karşı askerî harekât başlatmasının ardından Güney Operasyonları Odası'nın bir parçası olmuş ve gruba bağlı güçler Şam'a yönelik operasyona fiilen katılmıştır. Kuvvet Şeyhu'l-Kerâme ise Şeyh Vahid el-Belus'un öldürülmesinin ardından yaşanan ihtilaflar neticesinde Ricâlu'l-Kerâme grubundan kopan, el-Belus'un iki oğlu tarafından kurulmuştur. Güney Operasyonları Odası'nın bileşenlerinden olan Kuvvet Şeyhu'l-Kerâme güçleri de başkent Şam'a güney yönünden başlatılan operasyonun katılımcıları arasındadır. Süveyde'de faaliyet gösteren en önemli Dürzi silahlı gruplardan Livâu'l-Cebel ise 2014 yılında kurulmuştur. Livâu'l-Cebel, tarafsızlığını korumaya çalışan diğer Dürzi grupların aksine, iç savaş boyunca çeşitli taraflarla ittifaklar kurmuş ve bu ittifaklar çerçevesinde Esad rejimi, Hizbullah, İran destekli milisler, DEAŞ ve Suriyeli muhaliflerle farklı zaman dilimlerinde çatışmalara girmiştir. Bölgedeki en etkili gruplardan biri olan Livâu'l-Cebel, grubun ku-

Dürzi silahlı gruplar resmî olarak Güney Operasyonları Odası'nın bileşenleri arasındadır. Ancak bu grupların söz konusu operasyon odasının komutasından ziyade Süveyde'deki Dürzi azınlığın dini liderleri ve şehrin yerel temsilcilerinin etkisi altında hareket ettikleri bilinmektedir.

rucusu ve lideri Murhic Hüseyin el-Cermani'nin Temmuz 2024'te bir suikast sonucu öldürülmesiyle büyük bir darbe almıştır.³²

Dürzi gruplar, rejimi deviren askerî harekate katılmakla beraber kuzeyden gelen muhaliflerin Şam'a ulaşacağı neredeyse kesinleşinceye dek bekleme-yi tercih etmiş ve nihai olarak başkentin düşmesinden iki gün önce fırsat algılayarak harekete geçmişlerdir. Ayrıca bu gruplar, Güney Operasyonları Odası'nın bileşenleri olarak Şam'a ilk ulaşan gruplar arasında yer alsalar da başkente ilerleyişleri sırasında rejim ordusunun dağılması nedeniyle taraflar arasında şiddetli bir çatışma yaşanmamıştır. Sonuç olarak operasyona katılmaları sembolik önem taşımakla beraber zafere katkıları görece sınırlı düzeyde kalmıştır.

Süveyde'deki Dürzi toplumunun dini liderleri, yerel temsilcileri ve silahlı gruplarından Suriye'deki yeni yönetime ve ulusal orduya entegre olma konusuna ilişkin çelişkili açıklamalar yapılmıştır. Bölgedeki Dürzilerin dini lideri Şeyh Hikmet el-Hicri, ülkede istikrarlı bir yönetim kurularak Dürzi azınlığın hakları anayasal güvence altına alınmadan silah-

ların bırakılmasının mümkün olmadığını ifade etmiştir.³³ Şehrin yerel temsilcileri de Şam'daki yeni yönetim tarafından gönderilen askerî konvoyların Süveyde'ye girişine izin vermemiştir. Dini liderler ve yerel temsilciler yeni Şam yönetimine karşı muhalif bir tavır alırken Dürzi silahlı gruplar ise ulusal orduya katılım konusunda ikircikli bir tutum sergilemektedir. Süveyde'nin en güçlü iki silahlı grubu Ricâlu'l-Kerâme ve Livâu'l-Cebel, yayımladıkları ortak bildiri-de Suriye'nin yeniden inşasında ulusal orduya katılmaya hazır olduklarını beyan etmişlerdir.³⁴ Öte yandan bu gruplar, ulusal orduya katılma konusunda olumlu bir tutum ortaya koymuş olmalarına rağmen 29 Ocak'ta Şam'da düzenlenen Zafer Konferansı'na katılım sağlamamıştır. Bazı kaynaklar, Dürzi grupların içerik hakkında bilgi verilmeden konferansa davet edildiğini ve grup temsilcilerinin toplantıda alınacak kararları öğrendikten sonra konferansa katılmaktan vazgeçtiğini ifade etmektedir.³⁵ Bu gelişmelere ek olarak küçük ölçekli bazı Dürzi yerel silahlı grupların ulusal orduya katılmak yerine kendi bölgelerinde özerk bir güç olarak faaliyet gösterme-

32 Boaz Shapira, "Rebel factions in southern Syria – Southern Operations Room (SOR)", *Alma Research and Education Center*, 19 Aralık 2024.

33 "Likâun hâssun mea tilfızıni Suriye, mâ ru'yetu Hikmet el-Hicri li Süriyâ el-mustakbel?", *Suriye TV*, 6 Ocak 2025.

34 "Main Druze Syrian factions say they are ready to join new national army", *L'Orient Today*, 7 Ocak 2025.

35 Charles Lister, "Suwayda's main armed factions - Rijal al-Karama & Ahrar Jabal ..", X, 7 Şubat 2025.

ye devam etmek istediklerine dair açıklamaları bulunmaktadır.³⁶

Süveyde'deki Dürzi silahlı grupların Savunma Bakanlığına entegre olması, Suriye'nin etnik ve dini çeşitliliği kapsayan ulusal temellere dayalı yeni bir ordunun teşkil edilmesi açısından sembolik önem arz etmektedir. Bu grupların, ülkenin belirli bir noktasında yoğunlaşmış olmalarının yanı sıra etnik ve dini bir kimliği temsil etmeleri konunun sadece askerî bir düzlemde ele alınmasını engellemektedir. Şam'da yeni bir yönetim kurulmasının ardından geçen yaklaşık iki aylık süreçte Dürzi toplumunun ileri gelenleri ve silahlı grupların

temsilcilerinin açıklamalarına bakıldığında söz konusu grupların askerî entegrasyonunun ülkedeki siyasi geçiş sürecinin akıbeti doğrultusunda şekilleneceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Dürzi grupların ulusal orduya katılımı konusu, ülkedeki diğer silahlı gruplarla yürütülen görüşmelerin aksine askerî değil siyasi bir nitelik taşımaktadır. Suriye'deki yeni yönetimin, Dürzilerin taleplerine yönelik ikna edici adımlar atması durumunda Dürzi grupların ulusal ordusunun bir parçası hâline gelmesi, ülkedeki etnik ve dini azınlıklar üzerinden kendisine alan açmaya çalışan Fırat'ın doğusundaki PKK/YPG'nin de emellerini boşa çıkaracaktır.

36 Dilkhwaz Mohammed, "Syria's Druze refuse to lay down arms amid uncertain future", *Rudaw*, 4 Ocak 2025.

SONUÇ

Rejim karşıtı silahlı gruplar 8 Aralık 2024'te başkent Şam'a girdi.

Yaklaşık 14 yıl boyunca devam eden Suriye iç savaşı sırasında çeşitli ideolojik eğilimlere ve ülkenin geleceğine dair farklı vizyonlara sahip, etnik ve dini yapı bakımından birbirinden farklılaşan ve çeşitli dış bağlantıları bulunan yüzlerce silahlı grup ortaya çıkmıştır. Uzun yıllar boyunca devam eden çatışma sürecinde yerel, bölgesel ve uluslararası aktörlerin söz konusu silahlı grupları tek çatı altında bir araya getirmeye yönelik girişimlerinden sonuç alınamamış ve silahlı muhalefet hiçbir zaman yekpare bir yapı hüviyetine bürünememiştir. Bu çok parçalı yapıya rağmen silahlı muhalefet başkent Şam'a ulaşarak Esad rejimini devirmeye muvaffak olmuş ve Suriye devrimini zafere ulaştırmayı başarmıştır. Ancak ülkedeki rejim son bulmuş olsa da rejime karşı savaştan silahlı yapılanmaların varlığı hâlen devam etmektedir. Suriye'deki yeni yönetim, iç savaşın miras bıraktığı bu kronikleşmiş soruna çözüm üretme sınavıyla karşı karşıyadır. Zira uzun yıllar süren bir iç savaşın ardından silahlı güçlerin devlet otoritesi altına alınması hem yeni yönetimin ülke toprakları üzerindeki egemenliğinin hem de devletin meşru şiddet kullanma te-

kelinin yeniden tesis edilmesi açısından varoluşsal önem arz etmektedir. Öyle ki Suriye'de devletin ve rejimin yeniden inşasında kritik önem taşıyan bu konu, ülkede güvenlik ve istikrarın yeniden sağlanabilmesi için en elzem meselelerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Birbirinden farklı ideolojik eğilimlere, etnik ve dini arka planlara ek olarak güçlü yerel bağlara ve dış bağlantılara sahip silahlı grupları tek bir komuta altında birleştirmek ve ulusal bir ordunun çatısı altında bir araya getirmek birçok zorluk barındırmaktadır. Bu zorluklar sadece ideolojik, politik ve etnik farklılıkları uzlaştırmakla sınırlı olmayıp dış bağlantıları ortadan kaldırmayı ve yerel bağları hükümsüz kılmayı da gerektirmektedir. Bununla birlikte gerçek anlamda birleşik bir ordunun teşkil edilebilmesi, her biri kendi idari yapısına ve askerî hiyerarşisine sahip silah gruplarının iç yapılanmalarını ve grup içi sadakat bağlarını tamamen ortadan kaldırmayı da zorunlu kılmaktadır. Birleşik bir ordu kurulabilmesi için bu zorlukların ele alınması ve her şeyden önemlisi ise bu ordunun uğruna mücadele

edeceği, ülkenin geleceğine dair ortak bir vizyonun geliştirilmesi gerekmektedir.

Suriye'de rejime karşı mücadeleye katılan mevcut silahlı yapılanmaların, yeni yönetimin ulusal ordu kurma girişimlerine yönelik yaklaşımlarının incelendiği bu çalışmada, ülkede varlık gösteren silahlı yapılanmaların neredeyse tamamının ulusal bir orduya entegre olma konusunda olumlu bir tutum ortaya koyduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ülkedeki silahlı yapılanmaların farklı entegrasyon modellerini benimsediği görülmektedir. Suriye'deki yeni yönetim ve ulusal ordunun çekirdeğini oluşturması beklenen Askerî Operasyonlar Dairesi, ülkedeki tüm silahlı yapılanmaların kendisini feshetmesini ve mevcut yapılanmalara bağlı askerî unsurların Savunma Bakanlığı çatısı altında kurulacak olan ulusal orduya bireysel olarak katılmasını savunmaktadır. Suriye Millî Ordusu ve Suriye Özgür Ordusu, bu plana ilişkin olarak olumlu bir tutum ortaya koymuştur. Buna karşılık olarak Güney Operasyonları Odası ve Dürzi silahlı grupların, bulundukları bölgelerde faaliyet göstermeye devam ederek mevcut yapılanmaları dağıtmadan, var olan askerî oluşumların kendi iç yapısını koruyarak Savunma Bakanlığının ko-

mutası altına girme yönünde farklı bir entegrasyon modelini benimsediği görülmektedir. Benimsenen her iki farklı entegrasyon modeli de kendine özgü bazı riskler barındırmaktadır. Yeni yönetimin savunduğu şekilde mevcut yapılanmaların tamamen feshedilmesi hem ordunun yeniden yapılandırılma sürecinin uzamasına hem de hâlihazırda devam eden askerî faaliyetlerin sekteye uğramasına yol açma potansiyeline sahiptir. Buna mukabil, mevcut askerî oluşumları dağıtmadan, var olan yapılanmaların iç yapısını koruyarak bir entegrasyon süreci yürütülmesi durumunda ülkedeki silahlı grupların çok parçalı yapısının kurumsal bir nitelik kazanması ve bu parçalı yapının uzun vadede gerçek anlamda birleşik bir ordunun teşkil edilmesine yönelik ciddi bir tehdit oluşturması mümkündür. Bu çerçevede her iki modele de alternatif olarak ilk aşamada silahlı yapılanmalarının varlığını koruduğu, daha sonraki aşamalarda ise iç organizasyonun yeniden sağlandığı tedricî bir entegrasyon modelinin benimsenmesi bazı risklerin ortadan kaldırılması açısından etkili bir çözüm olarak öne çıkabilir. Benimsenen bu farklı modeller arasında nasıl bir uzlaşmanın sağlanacağını ise taraflar arasında hâlen devam eden müzakereler gösterecektir.

NOTLAR

[illegible]

NOTLAR

NOTLAR

[illegible]

www.orsam.org.tr

[orsamorgtr](https://www.facebook.com/orsamorgtr)